

BÀI 16 : TỰ HOÀN THIỆN BẢN THÂN

(1 tiết)

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Học xong bài này, HS cần đạt được :

1. Về kiến thức

- Hiểu thế nào là tự hoàn thiện bản thân ;
- Hiểu sự cần thiết phải tự hoàn thiện bản thân theo các giá trị đạo đức xã hội.

2. Về kĩ năng

- Biết tự nhận thức bản thân trên cơ sở đối chiếu với các yêu cầu đạo đức xã hội ;
- Biết đặt mục tiêu phấn đấu, rèn luyện, tự hoàn thiện bản thân theo các giá trị đạo đức xã hội và có quyết tâm vượt khó khăn để thực hiện mục tiêu đã đặt ra.

3. Về thái độ

- coi trọng việc tu dưỡng và tự hoàn thiện bản thân.
- Tự trọng, tự tin vào khả năng phát triển của bản thân ; đồng thời biết tôn trọng, thừa nhận và học hỏi những điểm tốt của người khác.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

– Đây là bài cuối cùng của Phần thứ hai – Công dân với đạo đức, đồng thời cũng là bài kết thúc chương trình Giáo dục công dân lớp 10. Nội dung của bài có quan hệ chặt chẽ với các bài học trước, có tác dụng xuyên chuỗi, hệ thống lại những kiến thức các em đã học, giúp HS tự nhìn nhận lại bản thân, đối chiếu với các

phạm trù và yêu cầu đạo đức đã học, trên cơ sở đó biết đặt mục tiêu phấn đấu, rèn luyện, tự hoàn thiện bản thân theo các giá trị đạo đức xã hội.

– Bài gồm có ba đơn vị kiến thức :

+ Thế nào là tự nhận thức về bản thân ?

+ Thế nào là tự hoàn thiện bản thân ? Vì sao phải tự hoàn thiện bản thân ?

+ Tự hoàn thiện bản thân như thế nào ?

– Trọng tâm của bài là làm cho HS hiểu thế nào là tự hoàn thiện bản thân, sự cần thiết phải tự hoàn thiện bản thân theo các giá trị đạo đức xã hội và có kỹ năng đặt mục tiêu phấn đấu tự hoàn thiện bản thân.

– Tuy nhiên, để giúp HS hiểu được thế nào là tự hoàn thiện bản thân và sự cần thiết phải tự hoàn thiện bản thân theo các yêu cầu đạo đức xã hội, cần phải bắt đầu từ việc tự nhận thức về bản thân. Trên cơ sở tự nhận thức về bản thân, HS sẽ thấy được bất cứ ai cũng đều có những điểm mạnh và điểm yếu riêng. Vì vậy, ai cũng cần phải tự hoàn thiện mình về đạo đức nói riêng, các mặt khác nói chung bằng cách phát huy những ưu điểm và hạn chế, khắc phục những điểm yếu. Và để tự hoàn thiện bản thân có kết quả mỗi người cần biết đặt mục tiêu, kế hoạch phấn đấu, rèn luyện cho mình.

2. Về PPDH và hình thức tổ chức dạy học

Dạy học bài này có thể sử dụng kết hợp phương pháp thảo luận, tự liên hệ với diễn giảng ; có thể sử dụng kết hợp giữa hình thức làm việc cá nhân với làm việc theo cặp, theo nhóm và theo lớp.

GV cũng cần tăng cường cho HS liên hệ, tự liên hệ để khai thác vốn kinh nghiệm đạo đức của các em trong quá trình dạy học bài này.

3. Về phương tiện dạy học

– Các truyện, các tấm gương trong lớp, trong trường, ngoài xã hội về biết tự hoàn thiện bản thân ;

– Giấy khổ to ghi tóm tắt các yêu cầu đối với HS khi đặt mục tiêu, kế hoạch ;

– Giấy trắng khổ A4 (mỗi HS một tờ) để làm bài tập đặt mục tiêu, kế hoạch phấn đấu rèn luyện tự hoàn thiện bản thân.

4. Về kiểm tra, đánh giá

a) *Gợi ý trả lời các câu hỏi và giải bài tập*

Bài tập 3 :

– Tán thành ý kiến (b), (c)

– Không tán thành ý kiến (a) và (d) vì :

+ Ai cũng cần phải tự hoàn thiện bản thân, chứ không phải chỉ những người "có vấn đề" về đạo đức (a).

+ Để tự hoàn thiện bản thân, điều quan trọng nhất là sự nỗ lực, quyết tâm của bản thân mình. Sự hỗ trợ, giúp đỡ của những người xung quanh là một yếu tố cần thiết song không phải là quan trọng nhất (d).

b) *Gợi ý kiểm tra, đánh giá*

Để kiểm tra, đánh giá kết quả học tập bài này của HS, có thể tiến hành theo nhiều cách khác nhau. Ví dụ, có thể đánh giá qua bài tập đặt mục tiêu, kế hoạch phấn đấu, rèn luyện bản thân của HS hoặc có thể sử dụng *Bài tập 3* trong SGK.

III – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC BÀI HỌC

1. Phần mở bài

Để mở bài, có nhiều cách khác nhau. Chẳng hạn GV có thể yêu cầu HS nêu các giá trị đạo đức cần có của người công dân Việt Nam trong các mối quan hệ với bản thân, gia đình, nhà trường, cộng đồng, quốc gia, nhân loại. Sau đó GV nêu câu hỏi : Có phải mọi người chúng ta đều có sẵn những phẩm chất đó không ? Để có được những phẩm chất đó, chúng ta cần phải làm gì ?... từ đó dẫn dắt HS vào bài.

2. Phân tổ chức dạy học các đơn vị kiến thức

a) Dạy học đơn vị kiến thức 1: Tự nhận thức về bản thân

* Mức độ kiến thức

HS cần hiểu được :

– Tự nhận thức là một kỹ năng sống cơ bản, giúp con người biết nhìn nhận, đánh giá đúng về bản thân mình (tiềm năng, tình cảm, sở thích, thói quen, điểm mạnh, điểm yếu,...).

– Mỗi người đều có những điểm mạnh, điểm yếu riêng. Không ai là hoàn thiện, hoàn mỹ, đồng thời không có ai chỉ toàn nhược điểm. Lứa tuổi thanh thiếu niên cũng vậy. Các em cũng có những điểm đáng tự hào, hài lòng về mình và có những điểm còn cần cố gắng, hoàn thiện thêm.

– Chúng ta cần tự tin vào bản thân, quý trọng bản thân mình, đừng mặc cảm, tự ti. Điều quan trọng là cần phát huy điểm mạnh ; khắc phục, hạn chế điểm yếu để ngày càng hoàn thiện hơn.

– Chúng ta cũng nên tôn trọng, thừa nhận và học hỏi những điểm tốt của người khác để chóng tiến bộ.

– Tự hoàn thiện bản thân là phát huy ưu điểm, khắc phục, sửa chữa khuyết điểm, học hỏi những điểm tốt của người khác để bản thân ngày một tốt hơn, tiến bộ hơn.

* Cách thực hiện

Có thể thực hiện theo các bước sau :

– HS làm bài tập tự nhận thức về bản thân :

+ Người mà em yêu quý nhất ?

+ Điều quan trọng nhất mà em mong ước sẽ đạt được trong cuộc đời ?

+ Một tiêu chuẩn đạo đức mà em luôn giữ cho mình không bao giờ vi phạm ?

+ Một vài sở thích của em ? (chơi thể thao, đọc sách, xem phim, nghe nhạc, cắm hoa, trò chuyện với bạn bè, nấu ăn, đi du lịch, xem biểu diễn nghệ thuật, học ngoại ngữ,...)

- + Môn học mà em thích nhất ?
- + Môn học mà em học khá nhất ?
- + Một năng khiếu, sở trường của em ?
- + Những điểm em thấy tự hào, hài lòng về mình ?
- + Những điểm em thấy mình còn hạn chế, cần phải cố gắng hơn ?
- HS chia sẻ kết quả tự nhận thức về bản thân theo nhóm đôi xem mình có điểm gì giống và khác bạn.

- Thảo luận lớp theo các câu hỏi :

- + Thế nào là tự nhận thức về bản thân ?
- + Tự nhận thức đúng về mình có phải là điều dễ dàng không ?
- + Có ai chỉ toàn ưu điểm hoặc chỉ có toàn điểm yếu không ?
- + Để phát triển tốt hơn, mỗi người cần phải làm gì ?

- GV kết luận :

Tự nhận thức về bản thân là khả năng tự nhìn nhận, đánh giá đúng về bản thân. Tự nhận thức về bản thân không phải là điều dễ dàng : Có những người thường đánh giá quá cao về mình, có những người lại mặc cảm, tự ti về khả năng của bản thân.

Để phát triển tốt hơn, mỗi người cần biết phát huy những điểm mạnh và khắc phục những điểm yếu.

b) *Dạy học đơn vị kiến thức 2 : Tự hoàn thiện bản thân*

* *Mức độ kiến thức*

HS cần hiểu được :

- Tự hoàn thiện bản thân là quá trình phát huy ưu điểm, khắc phục sửa chữa khuyết điểm, học hỏi những điểm tốt của người khác để bản thân ngày một tốt hơn, tiến bộ hơn.

- Ai cũng có những mặt mạnh và mặt yếu riêng, không có ai là hoàn thiện, hoàn mĩ. Mặt khác, xã hội không ngừng phát triển, luôn đề ra những yêu cầu mới

cao hơn đối với mỗi thành viên. Vì vậy, nếu không ngừng rèn luyện, tự hoàn thiện mình thì con người sẽ dần dần trở nên lạc hậu, tụt hậu với xã hội.

* Cách thực hiện

Có thể tiến hành bằng cách cho HS thảo luận nhóm hoặc lớp theo các câu hỏi :

- Thế nào là tự hoàn thiện bản thân ?
- Chúng ta có cần tự hoàn thiện bản thân không ? Vì sao ?
- Bạn nào ở trong lớp (hoặc trong trường), em cho là tấm gương để em có thể học tập để tự hoàn thiện bản thân ?

c) *Dạy học đơn vị kiến thức 3* : Đặt mục tiêu, kế hoạch tự hoàn thiện bản thân

* Mức độ kiến thức

HS cần hiểu được :

- Các em có quyền đặt mục tiêu, kế hoạch phấn đấu, rèn luyện để tự hoàn thiện bản thân theo các giá trị đạo đức xã hội và có quyền thực hiện mục tiêu của mình.

- Các em có quyền nhận được sự hỗ trợ, giúp đỡ của gia đình, nhà trường, bạn bè, xã hội,... để thực hiện mục tiêu, kế hoạch của mình.

- Để đạt mục tiêu, kế hoạch ta cần :

+ Xác định rõ điều mình mong muốn và điều mong muốn đó phải có tính thực tế ;

+ Lập kế hoạch thực hiện theo từng mốc thời gian cụ thể ;

+ Xác định được những biện pháp cần làm ;

+ Xác định những thuận lợi, khó khăn và cách vượt qua các khó khăn đó ;

+ Xác định được những người sẽ hỗ trợ, giúp đỡ mình ;

+ Có quyết tâm thực hiện và biết tìm kiếm sự giúp đỡ của những người tin cậy.

* *Cách thực hiện*

– GV yêu cầu HS liệt kê những yêu cầu đạo đức của xã hội đối với người công dân trong giai đoạn hiện nay, ví dụ : lương tâm, danh dự, trách nhiệm, yêu nước, nhân nghĩa, khoan dung, khiêm tốn, trung thực, giản dị, hoà nhập, hợp tác,....

– Tiếp theo, GV yêu cầu HS : đối chiếu các yêu cầu trên với bản thân mình và tự đánh giá xem mình đã thực hiện tốt những yêu cầu nào, những yêu cầu nào mình còn cần phải cố gắng hơn.

– GV nêu câu hỏi động não : Em hãy suy nghĩ xem để tự hoàn thiện bản thân theo những yêu cầu đạo đức xã hội, em sẽ phải làm gì ?

– HS suy nghĩ và mỗi em nêu một việc cần làm.

– GV tổng kết các ý kiến và kết luận về quyền và trách nhiệm tự hoàn thiện bản thân ; về cách xây dựng kế hoạch tự hoàn thiện bản thân.

3. Phần củng cố

GV có thể giúp HS củng cố bài bằng cách cho HS làm Bài tập 2 trong SGK.

IV – TƯ LIỆU THAM KHẢO

1. Truyện đọc

BÁC HỒ TẬP PHÁT ÂM⁽¹⁾

Những năm cuối đời, tuổi ngày một cao, bệnh tật phát sinh nhưng Bác Hồ vẫn tập chữa bệnh bằng cách tập luyện. Bác đã tự chữa để hồi phục tiếng nói, tập phát âm các âm tiết trong tiếng Việt.

Khi Bác phát âm, Bác nhờ các cô chú phục vụ đứng đằng xa nghe tiếng nói của Bác đã rõ chưa và có "chuẩn" không, nếu chưa được "chuẩn" Bác tiếp tục tập

---

(1) Trích trong cuốn *Kể chuyện đạo đức Bác Hồ*, NXB Giáo dục, Hà Nội, 1997.

phát âm lại. Thấy Bác tuổi đã già, sức đã yếu lại phải khổ luyện như vậy, thương Bác vất vả nên các chú đã nói với Bác là Bác phát âm đã tốt, xin mời Bác nghỉ, nhưng Bác vẫn một mực luyện tập.

Sự tập luyện gian khổ của Bác để chiến thắng bệnh tật đã đem lại kết quả tốt đẹp. Đúng giờ giao thừa đêm 30 Tết Nguyên đán năm Kỷ Dậu 1969, trên làn sóng điện của Đài tiếng nói Việt Nam vẫn vang lên giọng thơ chúc Tết mạch lạc, đầm ấm, tin tưởng của Bác. Có ai hay lúc thu thanh, Bác đã yêu cầu thu đi, thu lại cho kì đạt yêu cầu mới thôi.

2. Tục ngữ :

- Có công mài sắt có ngày nên kim.
- Người có chí thì nên, nhà có nền thì vững.